

Мігорян К.В.

студентка;

Сивак Л.М.

кандидат філологічних наук,

Фінансово-економічний коледж

Буковинського державного фінансово-економічного університету

РОЛЬ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ВМІНЬ У ФОРМУВАННІ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ НАУКОВЦЯ

У статті розглядається один із компонентів мовної компетентності, яка є одним з основних показників мовної культури та аспектів у професійній підготовці.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що рівень загальної і мовленнєвої культури багато в чому визначається тим, які загальні й спеціальні лексикографічні знання має науковець, як володіє вміннями користуватися лексикографічними виданнями різних типів і вміннями вибирати з них необхідну інформацію, якою мірою набуті навички самостійної науково-дослідницької роботи в галузі лексикографії, чи усвідомлює потребу звернення до словника з метою вирішення пізнавальних і комунікативних завдань.

Метою даного дослідження є аналіз особливостей мовної культури науковців, а саме лексикографічних знань, потреби звернення до словника з метою розв'язання пізнавальних і комунікативних завдань.

Об'єктом даного дослідження є складові мовнокомунікативної компетенції науковців, предметом виступає лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця.

Питанням важливості комунікативної компетенції та її складових, створення словників нового типу займалися багато вчених, зокрема: Бакум З., Балог В., Вашуленко М., Галас Я., Дроздова І., Клименко Ж., Коккота В., Кучерява О., Лещенко Г., Паламарчук Л., Пентилюк Ж., Пещак М., Полюга Л., Семенов О., Симоненко Т., Стишов О., Струганець Л., Широков В.

Мовна культура – один із компонентів загальної культури людини. Як і інші складові культури, вона прищеплюється, виховується, розвивається і вимагає постійного вдосконалення [6, с. 87]. Передбачається, що випускник будь-якого навчального закладу повинен знати норми сучасної української літературної

мови. Одним з основних показників розумового і мовного розвитку людини служить багатство її словникового запасу, вміння правильно, зв'язно і емоційно висловлювати свої думки.

Володіння мовою виступає багатокomпонентним поняттям, яке передбачає чистоту, ясність, точність, виразність, нормативність мовлення особистості, знання національних особливостей формо- та словотворення й мовленнєвого етикету, а також уміння надати фонетико-інтонаційної виразності своєму усному мовленню. Мовна компетентність стає одним з основних аспектів у професійній підготовці [3, с. 79-82].

Відома дослідниця Семенов О.М. виділяє такі основні компоненти лексикографічної компетенції: мотиваційний, емоційно-естетичний, інформаційний, технологічний.

Мотиваційний та емоційно-естетичний компоненти передбачають сформованість стійкої усвідомленої потреби, емоційно-оцінного ставлення та інтересу в опануванні здобутків лексикографії, переконаності в суспільній значущості знань лексикографії, бажання здійснювати лексикографічний науковий пошук, здатність до рефлексії, вироблення мовного смаку шляхом розширення філологічного кругозору, стійкої професійної спрямованості, професійного задоволення від виконуваної діяльності. Важливе значення при цьому набувають такі якості особистості, як духовні цінності, повага і гордість за рідну мову, глибина гуманітарних, мовних знань, висока мовна культура.

Інформаційний компонент складають знання типів словників, особливостей словникової статті, її своєрідності у словниках різних типів, професійної лексикографічної роботи з текстом.

Складовими технологічного компонента є вміння і навички оперувати набутими лексикографічними знаннями у професійній діяльності: сприймати, впізнавати, аналізувати, зіставляти мовні явища і факти, коментувати, оцінювати їх під кутом зору нормативності, відповідності сфері й ситуації спілкування; розмежовувати варіанти норм і мовленнєві порушення; з'ясовувати роль синонімічних, антонімічних, фразеологічних, орфоепічних, орфографічних та інших словників у формуванні мовної культури особистості, використовувати лексикографічні видання для вияву характеристик лексичного портрета сучасника, виконувати порівняльний аналіз словників, володіти навичками роботи збирача

й обробки, лексикографічного матеріалу, укласти власні словники-довідники тощо [5, с. 414].

Важлива роль у становленні освіченої людини належить словникам. Лексикографія – наука про словники. Лексикографія займає особливе місце не тільки у лінгвістичній науці, а й у практиці викладання взагалі. Словник є цінним довідковим посібником, необхідним для вдосконалення мовної культури. Він дозволяє істотно полегшити пошук необхідної базової інформації з різних проблем знання. Не випадково останні десятиліття вважають періодом активного розвитку навчальної лексикографії [4, с. 148].

“Лексикографічна компетенція – це вміння користуватися словниками, отримувати з них необхідну інформацію. За Бацевич Ф.С. вона передбачає:

- усвідомлення потреби у зверненні до словника для вирішення пізнавальних і комунікативних завдань;
- уміння обрати потрібний словник залежно від конкретних пізнавальних завдань;
- уміння сприймати текст словника і отримувати з нього необхідну інформацію про слово” [1, с. 207].

Формування лексикографічної грамотності являє собою вдосконалення навичок користування словниками. “Мета лексикографії – збагачення лексичного запасу, тому проводиться велика робота над словом, його значенням” [7, с. 328]. Велику роль у цьому відіграють лінгвістичні словники. Словникова робота, на думку відомих методистів, повинна бути систематичною, добре організованою.

Словники – це не тільки довідники, а й елемент національної культури. Практично немає ніякої можливості дати в одному словнику всю вичерпну інформацію про мову, яка задовольнила б в рівній мірі все суспільство в цілому та окремі його верстви. Саме тому в будь-якій національній лексикографії є десятки, а то й сотні словників різних типів, як енциклопедичних, так і лінгвістичних. В енциклопедичних словниках дається опис того чи іншого явища, поняття, події. У лінгвістичних словниках містяться тлумачення слів, даються граматичні й стилістичні оцінки.

Можна виділити деякі із словників:

- тлумачні словники;
- словники омонімів;
- словники антонімів;

- орфографічні словники, етимологічні словники як довідники про первісну структуру слова;
- словники іноземних слів;
- фразеологічні словники як різновид тлумачних та інші.

Для того, щоб оперативно знайти відповіді на питання, що виникають в усному мовленні, щоб уникнути помилок у вимові, наголосі, слід звертатися до орфоепічних словників, словників наголосів, а також до словників-довідників з культури мовлення. Ці словники допоможуть уникнути небажаних помилок, покажуть умови вживання того чи іншого варіанта слова [2, с. 53].

Велика кількість слів, які ми вживаємо, є словами, запозиченими з різних мов: це і термінологічна лексика, і загальноновживані слова, що увійшли в українську мову в останні роки. Саме запозичені слова часто виявляються недостатньо зрозумілими при сприйнятті усного мовлення, тому слід користуватися словником іноземних слів.

Варто зазначити, що словники – це і інструмент пізнання, і інтелектуальний путівник, і просто захоплююче читання. Звичка користуватися словниками – одна з найкорисніших серед тих, які може придбати людина, яка отримує серйозну освіту.

Отже, на сьогодні зростає роль словника як вагової складової мовної культури, що, у свою чергу, підвищує рівень лексикографічної компетенції науковця. Сформована лексикографічна компетенція, як складова комунікативної компетенції майбутніх філологів, засвідчує високий рівень їхньої професійної загальнофілологічної підготовки, визначає відповідний рівень розвитку лексикографічної культури носія мови.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф.С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 207 с.
2. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики: 253 000 слів / [гол. ред. В.Т.Бусел]. – К. – Ірпінь: Перун, 2004. – 53 с.
3. Коткова Л.І. Формування лексикографічної компетенції як показника мовної культури учня / Л.І. Коткова // Наукові записки МДУ ім. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 5. – С. 79-82.
4. Полюга Л. Проблеми української лексикографії в освітянському процесі / Л. Полюга // Українська мова в освіті: зб. мат. Всеукраїнської наукової конференції “Українська мова в освіті”. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 148 с.

5. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посібник / О.М. Семенов. – К. : Академія, 2010. – 414 с.
6. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів / Л. Струганець. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 87 с.
7. Широков В. Феноменологія лексикографічних систем / В. Широков. – К. : Наукова думка, 2004. – 328 с.

Соломахіна Ю.Ф.

*аспірант кафедри світової літератури
та культури імені професора Олега Мішукова,
Херсонський державний університет*

ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МІФОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Репрезентація міфологічного дискурсу здебільшого розглядається крізь призму традиційних символів, наповнених індивідуально-авторським змістом. Для відтворення міфологічного митець використовує такі художні фігури, які б відображали давні субкоди. Актуальним залишається питання процесу міфотворення в літературі та інтерпретації міфологем, їх роль у поетичному контексті та соціальних реаліях. У роботі зроблено акцент на тому, що майстри слова уміло використовують «відкритість» міфологічних структур і творчо опрацьовують легендарні сюжети. Питанням репрезентації міфологічного дискурсу в літературі займалися А. Нямцу, П. Білоус, В. Іванишин, Н. Жукова, Л. Дмитришин, Н. Гура, Л. Кравець та інші.

У ході дослідження виділимо найуживаніші художні фігури для вираження міфологічного матеріалу та визначимо їх роль у репрезентації певного літературного героя чи елемента. Яскравим прикладом представлення міфологічного стає символ, що функціонує у структурі міфу, експлікує ідею взаємозалежності вічних етичних категорій. Природне та магічне, як складові народної творчості, створюють вагому символічну базу, що проникає у художній текст та втілюється засобами поетичного. Іноді ця взаємодія реалізується через накладання універсальних колізій на модельовану дійсність. В інших випадках – включенням у традиційний матеріал актуальних для епохи-реципієнта символів,